

УДК 811.111'373.42-022.215J'374

doi: <http://dx.doi.org/10.30970/vpl.2019.70.9782>

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ DIGNITY В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Василина ЧАБАН

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра загального мовознавства,
вул. Університетська, 1/343, Львів, Україна, 79001,
тел.: (0 322) 239 47 56*

Розглянуто культурний концепт DIGNITY та досліджено мовну концептуалізацію в системі англійської мови на матеріалі лексикографічних джерел та паремій. Дані, вибрані зі словників, дали змогу експлікувати основні семантичні ознаки слова dignity. Запропонований аналіз виявив культурну та соціальну специфіку концепту DIGNITY.

Ключові слова: англійська мовна картина світу, концепт, концептуалізація, семантична ознака, паремія.

Особливу увагу вчених-когнітивістів привертає дослідження абстрактних лексем (див. Bartmiński [10], Вежбицька [1], Голубовська [2], Кононенко [5], Мартінек [6; 7], Степанов [8] та ін.), які важко піддаються дефініюванню, не розкриваються цілком у лексикографічних тлумаченнях. Незважаючи на велику кількість наукових праць й інтерес лінгвістів до вивчення культурних концептів, потенціал концепту DIGNITY недостатньо проаналізований і потребує подальших розвідок. Адже моральні концепти є універсальними, важливими, оскільки в них реалізовано загальнолюдські цінності.

Метою статті є дослідження вербалізації концепту DIGNITY в англійській мові за матеріалами лексикографічних джерел, а саме етимологічного, тлумачних та фразеологічних словників англійської мови, а також словників синонімів, антонімів і паремій.

Концепт DIGNITY в англійській лінгвокультурі описано зі застосуванням **методу когнітивної дефініції**, який запропонував засновник Люблінської етнолінгвістичної школи професор Є. Бартмінський (так званий принцип S-A-T). Такий підхід “передбачає залучення даних системи мови (розгляд словникових дефініцій), матеріалів анкет і текстів, верифікованих на ґрунті інтуїції дослідника” [10: 66–67]. Найважливіший тип даних – це системні дані, отримані з тлумачних словників, етимологічних, фразеологічних, словників синонімів і антонімів, які інтерпретуємо на основі власної дослідницької компетенції та інтуїції. Отже, лексикографічні дефініції різних періодів дають змогу простежити відмінності у визначеннях досліджуваної лексеми у зв’язку з історичним контекстом. Другим типом даних є анкетні (експериментальні) дані –

опитування у вигляді письмової анкети з відкритим питанням. Як третій тип даних, враховують різні тексти (прислів'я, приказки, а також тексти корпусу досліджуваної мови). Як слушно зауважив Є. Бартмінський, що найбагатші характеристики є в тексті, найбідніші – закріплені системою мови [9: 279]. Дослідник прийняв позицію носія мови, з опертям на власну мовну інтуїцію; опис значення є антропоцентричним, а не абстрактно-науковим (принцип суб'єктивної реконструкції). Інтерпретатор постає, таким способом, “включеним” у саме дослідження, і тому в кожній конкретній дефініції концепту закладена частка суб'єктивного бачення, але з опертям на мовний матеріал.

Досліджуваний концепт представлений в англійській мові лексемою *dignity* і похідними (*dignify*, *dignitary*, *dignified*). В Online Etymology Dictionary знаходимо: *dignity* (n.) early 13c., походить від старофранцузького *dignite* “*dignity, privilege, honor*” (“гідність, привілей, честь”), від латинського *dignitatem* (n. *dignitas*) “*worthiness*”, (“гідність”), від *dignus* “*worth (n.), worthy, proper, fitting*” (“вартість, гідний, належний, пристосування”) від PIE **dek-no-*, від кореня **dek-* “*to take, accept*” (see *decent*)’ (“узяти, приймати”) [16]. А Concise Etymological Dictionary of the English Language: *dignity*. (F.-L.) M. E. *dignitee*. - O. F. *dignité*. - L. *dignitatem*, acc. of *dignitas*, *worthiness*. - L. *dignus*, *worthy* [23: 142].

Розглянемо представлення лексеми *dignity* у різних словникових статтях. Webster's New School and Office Dictionary: *Self-pronouncing: 'elevation of rank; degree of excellence; moral worth; qualities suited to inspire or command respect and reverence'* [32: 221].

У The Advanced Learner's Dictionary of Current English дано три значення: ‘1. *true worth; the quality of being excellent, worthy and honourable; the quality that wins or deserves good opinion*’; ‘2. *seriousness of manner or behavior; a calm and serious bearing*’; ‘3. *high rank or position; an office which deserves respect; a person of high rank*’. Тут же подано два стійкі словосполучення: *stand (up) on one's dignity*, *insist on being treated in a dignified way* *refuse to do what one considers undignified*; *beneath one's dignity*, *unfit for one to do*. Пояснено приклади вживання, наприклад, *the dignity of labour* (this means that labour is honourable and should be respected) [18: 325]

У Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English знаходимо такі три значення лексеми *dignity*: ‘1. *true worth; the quality that earns or deserves respect*’; ‘2. *calm and serious manner or style*’; ‘3. (*pl – ties*) *high or honorable rank, post or title*’. Тут же подано два стійкі словосполучення: *beneath one's ~*, *below one's moral, social, etc. standards*; *stand on/upon one's ~*, *insist upon being treated with proper respect*; *refuse to do what one considered to be below one's moral, social. Etc. standards* [17 (1): 241].

The Concise Oxford Dictionary надає таку дефініцію: ‘*true worth, excellence, high rank or estimation; honourable office, rank or title, elevated manner, proper stateliness*’, а також етимологічну довідку: OF *dignite* f. L *dignitatem dignus worthy* [25: 268].

Collins dictionary of the English language містить п'ять значень досліджуваної лексеми із прикладами вживання: ‘1. *a formal, stately, or grave bearing* → he entered with *dignity*’; ‘2. *the state or quality of being worthy of honour* → the *dignity* of manual labour’; ‘3. *relative importance; rank* → he is next in *dignity* to the mayor’; ‘4. *sense of self-importance* (often in the phrases *stand (or be) on one's dignity, beneath one's dignity*)’;

'5. *high rank, esp in government or the church*'; '6. *a person of high rank or such persons collectively*', а також етимологічну довідку: C13: from Old French *dignite*, from Latin *dignitās merit*, from *dignus worthy* [15: 414]. Collins English dictionary: '1. serious, calm, and controlled behavior or manner'; '2. the quality of being worthy of honour'; '3. sense of self-importance: he considered the job beneath his dignity (Latin *dingus worthy*)' [30: 235].

Longman Dictionary of English Language and Culture подає таке тлумачення: '1. *calmness, formality, and seriousness of manner or style*'; '2. *goodness and nobles of character, of kind that makes people feel respect and admiration*'; '3. *high position, rank, or title*'. Стійкі словосполучення: *beneath one's dignity* below one's standart of social or moral behaviour; *stand on one's dignity* insist on being treated in a dignified way refuse to do what one considers undignified [24: 354].

Розглянемо також синонімічні та антонімічні зв'язки лексеми *dignity*. Словник синонімів Дж. Девліна подає такі варіанти **синонімів**: "*propriety, nobility, grace, decency, worth, pride*" [3: 96]. В Оксфордському онлайн тезаурусі знаходимо: 1) "*stateliness, nobleness, nobility, majesty, regalness, regality, royalness, courtliness, augustness, loftiness, exaltedness, lordliness, impressiveness, grandeur, magnificence; ceremoniousness, formality, decorum, propriety, correctness, righteousness, respectability, worthiness, honourability, integrity; solemnity, gravity, gravitas, reserve, sobriety, sedateness, composure*"; 2) *self-esteem, self-worth, self-respect, pride, morale; decency, modesty, delicacy; feelings, sensibilities; amour propre*; 3) *high rank, high standing, high station, status, elevation, eminence, honour, glory, greatness, importance, prominence, prestige*" [31].

Коллінс тезаурус подає такі синоніми: 1) "*courtliness, decorum, grandeur, gravity, hauteur, loftiness, majesty, nobility, propriety, solemnity, stateliness*"; 2) *elevation, eminence, excellence, glory, greatness, honour, importance, nobleness, rank, respectability, standing, station, status*; 3) *amour-propre, pride, self-esteem, self-importance, self-possession, self-regard, self-respect*" [14]; "*good name, good report, honor, prestige, reputation, repute, respect, status*" [34]; 1) "*self-respect, self-esteem; self-regard; self-worth; pride*"; 2) *lordliness; gravitas; bearing; comportment; presence; mien*; 3) *status; position*" [20]; 1) "*self-respect, self-worth, self-regard, pridefulness, pride*"; 2) *bearing, presence, mien, gravitas, comportment, lordliness*; 3) *status, position*" [26].

Антонімічні зв'язки слова *dignity* по-різному представлені в різних лексикографічних джерелах: *informality, dishonour, low rank* [31]; *humility* [26]. *dishonor, evil, immorality, indecency, insignificance, unimportance, bad manners, worthlessness, lowliness* [29].

Узагальнюючи матеріали лексикографічних джерел, можна констатувати, що концепт DIGNITY в сучасній англійській мові вербалізовано за допомогою таких слів: *self-respect, self-esteem, self-regard, self-importance, self-control, honor, pride, respect, nobility, worth, poise, merit, nobleness, regard, renown, respectability, morality, importance, rank, status, seriousness, nobility, humanness*, які передають значення самоповаги, самоконтролю, честі, шляхетності, благородства, дворянства, гордості, цінності, статусності, - та словосполучень *the quality or state of being worthy, honored, or esteemed*, що вказують на стан, почуття гідності, вартості пошани і вимагають стриманої

поведінки у складних ситуаціях (*the impressive behavior of someone who controls their emotions in a difficult situation*), самоповагу та самоконтроль (*sense of self-respect*), що відповідає високому соціальному статусу та посаді (*relative importance, a high or honorable rank or position*).

Для англійського народу *dignity* – це володіння високими моральними якостями, які характеризують людину, її ставлення до інших, що проявляється у діях і вчинках, які відповідають суспільним моральним нормам; ставлення оточуючих до людини, яку вважають гідною; соціальні ознаки, тобто високе становище в суспільстві; її розуміння як невід’ємної людської цінності. Гідною особою англійці вважають ту, що поважає себе та інших, стриману в поведінці, доброзичливу, незалежних поглядів, із високими моральними якостями і, відповідно, людину, гідну високого становища в суспільстві, оскільки оцінка індивідуальності впливає із суспільної оцінки.

Гідність в англійській лінгвокультурі, як і виховання, розвиває внутрішні якості, прагне до зовнішнього визнання, знаків поваги, пошани. Усі вони є показниками значущості людини (*propriety* ‘пристойність’, *nobility* ‘шляхетність’, *grace* ‘смирненність’, *decency* ‘порядність’, *worth* ‘цінність’, *pride* ‘гордість’, *self-respect: knowledge of one’s worth and character* ‘самоповага як знання власної цінності та характеру’; *quality of being pleasing* ‘бути хорошим, добрим’; (*the quality of*) *being decent* ‘поводитися гідно, порядно’; (*regard for the*) *general opinion as to what is decent* ‘поводитися гідно, порядно відповідно до загальноприйнятої думки’; *what a person or thing is worth* ‘цінність особи або речі’, *the dignity of the emissaries* ‘гідність емісарів (представників)’, *he behaved with great dignity* ‘поводитися з великою гідністю’).

Англійці цінують власні риси характеру і вдачу, завдяки яким досягають високого соціального статусу, здобувають підтримку оточуючих. Тому часто *dignity* уживають з прикметниками, які описують риси характеру, найкращі якості особи, гідної поваги інших людей: *honorable* ‘благородний’, *worthy* ‘гідний’, *serious* ‘серйозний’, *calm* ‘спокійний’, *controlled* ‘контрольований’, *poised* ‘врівноважений’, *respectful* ‘ввічливий’, *respectable* ‘респектабельний’, *important* ‘важливий’, *formal* ‘формальний’, *stately* ‘величавий’, *disciplined* ‘дисциплінований’, *selfrespecting* ‘самоповажний’, *noble* ‘благородний’, *excellent* ‘чудовий’, *valuable* ‘цінний’, *proper* ‘належний’, *fitting* ‘відповідний’, *elevated* ‘піднесений’, *high* ‘високий’, *political* ‘політичний’, *ecclesiastical* ‘духовний’ тощо.

Зіставлення значень синонімів експлікує специфічні ознаки для концепту DIGNITY: соціальна характеристика, поведінковий аспект (поведінка в межах соціально прийнятих стандартів), самоповага і висока оцінка внутрішніх якостей (самодостатність). Частковими синонімами всередині досліджуваної групи є іменники *nobility* і *respect*. Це вияв внутрішніх моральних якостей, що передаються основною лексею *dignity*, а синоніми ж виражають зовнішні характеристики, розкривають визначену грань концепту: *self-respect: knowledge of one’s worth and character*; *quality of being noble*; *noble character*; *a quality of being pleasing*; *a (the quality of) being decent*; (*regard for the*) *general opinion as to what is decent*; *what a person or thing is worth*. Важливим аспектом людської гідності є престиж (гідність у справі, особиста думка про гідність об’єкта, тобто своєрідний імідж людини).

Для повного аналізу концепту DIGNITY у лексикографічних джерелах англійської мови ми розглянули також фразеологічні одиниці. Кількість фразеологічних одиниць зі словом *dignity* порівняно невелика.

Stand on your dignity – to demand to be treated with more respect than other people because you think you are more important; insist on being treated with due respect [17]; (formal) to demand to be treated with the respect that you think that you deserve [21]; formal to demand to be treated with proper respect [11]. ‘Триматися з гідністю – належно, як треба; достойно; заслуговувати на повагу’. *To stand upon one’s dignity*: to show consciousness of one’s own superiority, real or imaginary, in regard to others [19: 115].

Beneath your dignity – of too little importance or value for you to do it [28]; below what you see as your own importance or worth [17]. *Beneath one’s dignity* – too rude or coarse for a polite person to do [28], *beneath smb.’s dignity*. ‘Це нижче [від] моєї (чиєї-небудь) гідності – неприйняття; про те, що принижує чиюсь гідність’.

Below one’s dignity – below standard [27] – ‘нижче своєї гідності – нижче стандарту; нижче статусу’. *To possess dignity* – ‘володіти почуттям власної гідності’, *to maintain one’s dignity* – ‘зберігати гідність’, *to live in dignity* – ‘жити з гідністю’, *to die in / with dignity* – ‘гідно (достойно) зустріти смерть’ [13].

Кількість паремій з опорним словом *dignity* дуже мала. У народному осмисленні *dignity* тлумачиться як природний стан людини, найвища цінність, яка вартує більше за матеріальні блага. На рівні паремійної репрезентації засвідчується тісний зв’язок концепту DIGNITY із концептом доля, воля, що виступає невід’ємною складовою і необхідною умовою щасливої долі.

Можемо знайти приклад порівняння жінки з речами (одяг): *A worthy woman is far more precious than jewels, strength and dignity are her clothing. Strength and dignity are her clothing, and she laughs at the time to come* [11]. ‘Гідна жінка значно більше дорогоцінна, ніж коштовні камені, бо сила і гідність – її одяг.’

Dignity is one thing that can’t be preserved in alcohol ‘Почуття власної гідності – це те, чого не можна зберегти сп’янівши’. Український відповідник *Вино й горілку полюбив, честь загубив* [4: 238]. *There is honor among thieves* [4: 368] ‘Злодій від злодія не вкраде, чорт чорту роги не обламає’.

Прагнення до співпраці, підтримки здорового духу партнерства і рівноправ’я: *Respect yourself, or no one else will respect you* [22] ‘Хто себе не поважає, того й інші не будуть поважати’. *When boasting ends, there dignity begins* [33] ‘Гідність починається, коли хвастощі закінчуються’.

It is thou must honor the place, not the place thee [12: 62], ‘Це ти повинен шанувати місце, не місце thee’ *Honour and ease are seldom bed fellows* [12: 126] ‘Честь і легкість – рідко товариші ліжка’, *Honour and profit lie not all in one desk* [12: 126] ‘Честь і дохід лежать не на одному столі’, *Honour without profit is a ring on the finger* [12: 126] ‘Честь без доходу – дзвінок на пальці’. *Better poor with honor than rich with shame* [12: 126] ‘Краще бідний з честю, ніж багатий з соромом’ *Where honor ceaseth, there knowledge decreaseth* [12: 126] ‘Де честь зупиняється, знання зменшується’.

Отже, до основних засобів вербалізації концептосфери DIGNITY відносимо такі лексеми: *respect* 'повага', *self-respect* 'самоповага', *self-esteem* 'самооцінка', *self-regard* 'самовідданість', *self-control* 'самовладання', *honor* 'честь', *pride* 'гордість', *nobility* 'шляхетність', *worth* 'цінність', *importance* 'важливість', *rank* 'ранг', *status* 'статус'. А до периферії входять такі слова: *bad manners* 'погані манери', *character* 'характер', *decency* 'порядність', *decorum* 'етикет', *dishonor* 'безчесність', *evil* 'зло', *hauteur* 'гордовитість', *immorality* 'аморальність', *indecenty* 'непристойність', *insignificance* 'незначність', *lowliness* 'покірність', *merit* 'заслуга', *morality* 'моральність', *nobleness* 'благородство', *perfection* 'вдосконалення', *poise* 'врівноваженість', *prestige* 'престиж', *propriety* 'пристойність', *regard* 'респект', *renown* 'слава', *respectability* 'респектабельність', *significance* 'значущість', *splendor* 'велич', *standing* 'статус', *stateliness* 'величавість', *sublimity* 'піднесеність', *worthiness* 'статус', *worthlessness* 'невартість' та інші.

Висновки. Найважливішими рисами концепту DIGNITY у системі англійської мови є: 1) високі моральні якості; 2) повага, почуття самоповаги; 3) усвідомлення людиною своєї громадської вагомості, громадського обов'язку, власне я; 4) позитивна оцінка та репутація з боку оточуючих; 5) високий ранг, положення у суспільстві; сан, титул; 6) самоконтроль, поведінка в рамках соціально прийнятих стандартів; 7) почесні, шана; 8) гордість. Окрім того, DIGNITY залежить від такої поведінки людини, що ґрунтується на відповідності системі моральних цінностей; демонструє позитивні моральні якості; свідчить про усвідомлення людиною своєї громадської вагомості, громадського обов'язку; визначається через систему відносин (ставлення людини до себе, інших людей, держави, суспільства); виявляється на різних рівнях. Зазначені властивості можуть стосуватися як конкретної людини, так і суспільства загалом, тобто DIGNITY може бути не лише індивідуальною, але й колективною.

Проведені спостереження не є вичерпними, вони відкривають **перспективу подальшого дослідження** англійського концепту DIGNITY методом когнітивної дефініції, зокрема проведення зіставлення даних, отриманих із лексикографічних джерел, із результатами анкетування носіїв англійської мови та культури, а також семантичних ознак, які можуть бути експліковані шляхом аналізу текстового матеріалу. Виявлення специфіки мовної реалізації цього концепту в трьох мовах (українській, англійській, польській), що є необхідним для з'ясування характеру сприйняття й інтерпретації, спільного й відмінного у свідомості носіїв трьох культур.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Вежбицкая А.* Толкование эмоциональных концептов / А. Вежбицкая // Язык. Культура. Познание. – Москва : Русские словари, 1997. – С. 326–375.
2. *Голубовська І. О.* Етнічні особливості елементів мовних картин світу / І. О. Голубовська. – Київ : Логос, 2004. – 284 с.
3. *Девлин Дж.* Словарь синонимов и антонимов английского языка / Дж. Девлин. – Москва : Центрполиграф, 2005. – 559 с.
4. *Дубенко О. Ю.* Англо-американські прислів'я та приказки: навчальний посібник для ВНЗ / О. Ю. Дубенко. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2004. – 416 с.

5. Кононенко В. Концепти українського дискурсу / В. Кононенко. – Київ ; Івано-Франківськ : Плай, 2004. – 248 с.
6. Мартінек С. В. Концепти ВОЛЯ та СВОБОДА в українській культурі (за результатами асоціативного експерименту) / С. В. Мартінек // Лінгвістичні дослідження : зб. наукових праць. / за ред. проф. Л. А. Лисиченка. – Харків : ХДПУ, 2001. – Вип. 7. – С. 184–190.
7. Мартінек С. В. Концептосфера РОБОТА в українській лінгвокультурі / С. В. Мартінек // Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów. – Т. 3. – Praca. [Red. J. Bartmiński, M. Brzozowska, S. Niebrzegowska-Bartmińska]. – Lublin : Wydawnictwo UMCS, 2016. – S. 241–278.
8. Степанов Ю. С. Константы: Словарь русской культуры [2-е изд., испр. и допол.] / Ю. С. Степанов. – Москва : Академ. проект, 2001. – 992 с.
9. Bartmiński J. Ankieta jako pomocnicze narzędzie rekonstrukcji językowego obrazu świata / J. Bartmiński // Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów. – Т. 3. – Problemy eksplikowania i profilowania pojęć. [Red. Bielińska Gardziel I., Niebrzegowska Bartmińska S., Szadura J.]. – Lublin, 2014. – S. 279–308.
10. Bartmiński J. Podstawy lingwistycznych badań nad stereotypem – na przykładzie stereotypu “matki” / J. Bartmiński // Język a Kultura. – Т. 12. – Stereotyp jako przedmiot lingwistyki. Teoria, metodologia, analizy empiryczne. [Red. Janusz Anusiewicz i Jerzy Bartmiński]. – Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1998. – S. 63–83.
11. Biblehub [Electronic resource]. – Access mode : <https://biblehub.com/proverbs/31-25.htm>
12. Cordry Harold V. The multicultural dictionary of proverbs: over 20,000 adages from more than 120 languages, nationalities and ethnic groups [Electronic resource] / Harold V Cordry. – Jefferson, North Carolina and London: McFarland, 2005. – Access mode : <https://books.google.com.ua/books?isbn=1476607354>
13. EngClub.pro [Electronic resource]. – Access mode : <http://engclub.pro/idiomy/nebolshoj-kompleks-slov-fraz-i-idiom.html>
14. English Dictionary and Thesaurus [Electronic resource]. – HarperCollins Publishers Limited, 2016. – Access mode : <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english-thesaurus>
15. Hanks P. Collins dictionary of the English language / P. Hanks. – Glasgow : Harper Collins, 1979. – 1690 p.
16. Harper D. Online Etymology Dictionary (Etymonline) [Electronic resource] / D. Harper. – Access mode : <https://www.etymonline.com/word/dignity>
17. Hornby A. S. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English / A. S. Hornby, A. P. Cowie. – Gimson Oxford University Press, 1982. – Vol. 1. – 508 p.
18. Hornby A. S. The Advanced Learner's Dictionary of Current English / A. S. Hornby, E. V. Gatenby, H. Wakefield. – London : Oxford University Press, 1958. – 1527 p.
19. Hyamson A. M. A dictionary of English phrases; phraseological allusions, catchwords, stereotyped modes of speech and metaphors, nicknames, sobriquets, derivations from personal names, etc., with explanations and thousands of exact references to their sources or early usage [Electronic resource] / A. M. Hyamson. – London : Routledge; New York, Dutton, 1922. – Access mode : <https://archive.org/details/dictionaryofengl00hyamiala/page/114>
20. Interglot translation dictionary [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.interglot.com/dictionary/en/en/translate/dignity>
21. Mayor M. Longman Dictionary of Contemporary English [Electronic resource] / M. Mayor. – Pearson Longman, 2009. – 2081 p. – Access mode : <https://www.ldoceonline.com/dictionary/stand-on-your-dignity>

22. Native English [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.native-english.ru/proverbs/respect-yourself-or-no-one-else-will-respect-you>
23. *Skeat W. W.* A Concise Etymological Dictionary of the English Language / W. W. Skeat. – Oxford University Press, 1882. – 688 p.
24. *Summers D.* Longman Dictionary of English Language and Culture / D. Summers. – Harlow, Essex, England : Longman, 1992. – 1528 p.
25. *Sykes J. B.* The Concise Oxford Dictionary of Current English / J. B. Sykes. – Oxford University Press, 1987. – 1280 p.
26. Synonym.com [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.synonym.com/synonyms/dignity>
27. Targetstudy [Electronic resource]. – Access mode : <https://targetstudy.com/knowledge/idiom/below-ones-dignity.html>
28. The free dictionary [Electronic resource]. – Access mode : <https://idioms.thefreedictionary.com/beneath+one%27s+dignity>
29. Thesaurus [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.thesaurus.com/browse/dignity>
30. *Thomson M.* Collins English dictionary 9th ed. / M. Thomson. – Glasgow, UK: HarperCollins, 2007. – 1888 p.
31. *Waite M.* Oxford Dictionary and Thesaurus [Electronic resource] / M. Waite. – Oxford University Press, 2007. – 1264 p. – Access mode : <https://en.oxforddictionaries.com/thesaurus/dignity>
32. *Webster N.*, editors. Webster's universal dictionary of the English language, with a comprehensive addendum of newest words, profusely illustrated, in two volumes / N. Webster, H. Thomas Russell, A. C. Bean, L. B. Vaughan, editors. – Cleveland OH : World Publishing, 1940. – 2024 p.
33. Your dictionary [Electronic resource]. – Access mode : <https://quotes.yourdictionary.com/author/quote/558179>
34. Your dictionary [Electronic resource]. – Access mode : <http://thesaurus.yourdictionary.com/dignity>

REFERENCES

1. Vezhbtskaya, A. (1997). Tolkovanie emotsionalnyh kontseptov. In: Vezhbtskaya, A. *Yazyk. Kultura. Poznanie*. Moskva: Russkie slovari, 326–375.
2. Devlyn, Dzh. (2005). *Slovar synonymov y antonymov anhlyiskoho yazyka*. Moskva: Tsentrpolihraf.
3. Dubenko, O. Yu. (2004). *Anhlo-amerykanski pryslivia ta prykazky: Navchalnyi posibnyk dlia VNZ*. Vinnytsia: NOVA KNYHA.
4. Holubovska, I. O. (2004). *Etnichni osoblyvosti elementiv movnykh kartyn svitu*. Kyiv: Lohos.
5. Kononenko, V. (2004). *Kontsepty ukrainskoho dyskursu*. Kyiv ; Ivano-Frankivsk: Plai.
6. Martinek, S. V. (2001). Kontsepty VOLIA ta SVOBODA v ukrainskii kulturi (za rezultatamy asotsiatyvnoho eksperymentu). *Linhvistychni doslidzhennia. Zb. naukovykh prats. Za red. prof. L. A. Lysychenka*. Kharkiv: KhDPU, 7, 184–190.
7. Martinek, S. V. (2016). Kontseptosfera ROBOTA v ukrainskii linhvokulturi. In: *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów*. – T. 3. – Praca. – [Red. J. Bartmiński, M. Brzozowska, S. Niebrzegowska-Bartmińska]. Lublin: Wydawnictwo UMCS, 241–278.
8. Stepanov, YU. S. (2001). *Konstanty: Slovar russoy kultury* [2-e izd., ispr. i dopol.]. Moskva: Akadem. proekt.

9. Bartmiński, J. (2014). Ankieta jako pomocnicze narzędzie rekonstrukcji językowego obrazu świata. In: *Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów*. T. 3. Problemy eksplikowania i profilowania pojęć. [Red. Bielińska Gardziel I., Niebrzegowska Bartmińska S., Szadura J.]. Lublin, 279–308.
10. Bartmiński, J. (1998). Podstawy lingwistycznych badań nad stereotypem – na przykładzie stereotypu “matki”. In: *Język a Kultura*. T. 12. Stereotyp jako przedmiot lingwistyki. Teoria, metodologia, analizy empiryczne. [Red. Janusz Anusiewicz i Jerzy Bartmiński]. – Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 63–83.
11. *Biblehub*. Retrieved from <https://biblehub.com/proverbs/31-25.htm>
12. Cordry, Harold V. (2005). *The multicultural dictionary of proverbs: over 20,000 adages from more than 120 languages, nationalities and ethnic groups*. Jefferson, North Carolina and London: McFarland. Retrieved from <https://books.google.com.ua/books?isbn=1476607354>
13. *EngClub.pro*. Retrieved from <http://engclub.pro/idiomy/nebolshoj-kompleks-slov-fraz-i-idiom.html>
14. *English Dictionary and Thesaurus*. (2016). HarperCollins Publishers Limited. Retrieved from <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english-thesaurus>
15. Hanks, P. (1979). *Collins dictionary of the English language*. Glasgow: Harper Collins.
16. Harper, D. *Online Etymology Dictionary (Etymonline)*. Retrieved from <https://www.etymonline.com/word/dignity>
17. Hornby, A. S., Cowie A. P. (1982). Oxford Advanced Learner’s Dictionary of Current English. *Gimson Oxford University Press, 1*.
18. Hornby, A. S., Gatenby, E. V., Wakefield, H. (1958). *The Advanced Learner’s Dictionary of Current English*. London: Oxford University Press.
19. Hyamson, A. M. (1922). *A dictionary of English phrases; phraseological allusions, catchwords, stereotyped modes of speech and metaphors, nicknames, sobriquets, derivations from personal names, etc., with explanations and thousands of exact references to their sources or early usage*. London: Routledge; New York, Dutton. Retrieved from <https://archive.org/details/dictionaryofengl00hyamiala/page/114>
20. *Interglot translation dictionary*. Retrieved from <https://www.interglot.com/dictionary/en/en/translate/dignity>
21. Mayor, M. (2009). *Longman Dictionary of Contemporary English*. Pearson Longman. Retrieved from: <https://www.ldoceonline.com/dictionary/stand-on-your-dignity>
22. *Native English*. Retrieved from <https://www.native-english.ru/proverbs/respect-yourself-or-no-one-else-will-respect-you>
23. Skeat, W. W. (1882). *A Concise Etymological Dictionary of the English Language*. Oxford University Press.
24. Summers, D. (1992). *Longman Dictionary of English Language and Culture*. Harlow, Essex, England: Longman.
25. Sykes, J. B. (1987). *The Concise Oxford Dictionary of Current English*. Oxford University Press.
26. *Synonym.com*. Retrieved from <http://www.synonym.com/synonyms/dignity>
27. *Targetstudy*. Retrieved from <https://targetstudy.com/knowledge/idiom/below-ones-dignity.html>
28. *The free dictionary*. Retrieved from <https://idioms.thefreedictionary.com/beneath+one%27s+dignity>
29. *Thesaurus*. Retrieved from <https://www.thesaurus.com/browse/dignity>
30. Thomson, M. (2017). *Collins English dictionary 9th ed*. Glasgow, UK: HarperCollins.
31. Waite, M. (2007). *Oxford Dictionary and Thesaurus*. Oxford University Press. Retrieved from <https://en.oxforddictionaries.com/thesaurus/dignity>

32. Webster, N., Russell, Thomas H., Bean, A. C., Vaughan, L. B., editors. (1940). *Webster's universal dictionary of the English language, with a comprehensive addendum of newest words, profusely illustrated, in two volumes*. Cleveland OH: World Publishing.
33. *Your dictionary*. Retrieved from <https://quotes.yourdictionary.com/author/quote/558179>
34. *Your dictionary*. Retrieved from <http://thesaurus.yourdictionary.com/dignity>

Стаття: надійшла до редакції 15.10.2018

прийнята до друку 13.11.2018

VERBALIZATION OF THE CONCEPT OF *DIGNITY* IN THE ENGLISH LANGUAGE

Vasylyna CHABAN

*Lviv National University of Ivan Franko,
Department of General Linguistics,
1, Universytetska, Str., Lviv, Ukraine, 79001,
tel.: (032) 239-47-56*

The object of the study is the concept of *DIGNITY*. The justification of the research is predetermined by the lack of such investigation in English linguistics. The background for the article is also determined by the lack of similar studies in the sphere of Cognitive Linguistics.

The article aims at analysing the cultural concept of *DIGNITY* in the minds of the bearers of the English language and culture based on the data incorporated from the lexicographical sources and collection of folk sayings and proverbs.

The article dwells upon the most important features of this concept in the English language and culture. The study investigates the language conceptualization of this concept in the system of the English language and folk maxims and sayings.

The definition of the lexeme of dignity reveals the compliance with higher moral principles and the understanding of value; good name, good character claiming attention and respect. The most important features the concept of *DIGNITY* in the English language are: 1) high moral qualities; 2) respect, a sense of self-esteem; 3) awareness of the person of his public importance, public duty, actually I; 4) positive assessment and reputation from others; 5) high rank, position in society; 6) self-control, behavior within the framework of socially accepted standards.

DIGNITY is the principal regulating mechanism of behaviour and development of positive human values which become apparent in the process of human interaction. A man of worth respects himself and is as well proud to be an honourable man. *DIGNITY* concerns both a separate human and the society in general; it could be regarded as both individual and collective notion.

The suggested analysis revealed cultural and linguistic peculiarities of the concept of *DIGNITY* in the English language and culture. The conducted research is not exhaustive since it provides potential perspectives for further research of the English concept of *DIGNITY*, in particular, in terms of comparative studies with correlative concepts in Ukrainian and Polish languages and cultures with the help of the cognitive definition method.

Keywords: English linguistic world-image, conceptualization, a semantic trait, folk maxims and sayings.